

לפרשת וישלח – תשע"ג

מגלות יעקב לגאולת ישראל

יוכבד אורון

"לא יעקב ייקרא עוד שמך כי אם ישראל יהיה שמך"

בפרשת וישלח נסגר מעגל הגלות של יעקב והוא חוזר מחרן, מבית לבן, אל ארץ אבותיו. הוא יצא לגלות כיעקב וחזר כישאל.

גלותו החלה בברחו חסר כל מפני עשו אחיו המבקש להרגו ומסתיימת כשהוא בעל משפחה גדולה ורכוש רב בפגישה עם אחיו במחוות של פיוס ואהבה.

בין הכנותיו של יעקב לפגישה עם עשו – דורון, תפילה ומלחמה – ובין הפגישה עצמה עובר על יעקב לילה מסתורי ומופלא, שבו הוא נותר לבדו ונאבק עם האיש-המלאך עד עלות השחר. ראשית המאבק בלילה, בחושך, כשחותם הגלות האפלה עדיין מוטבע ביעקב וסופו של המאבק בעלות השחר, עם זריחת השמש, כשיעקב אמנם פגוע בגופו, צולע על ירכו, אך נפשו מוארת באור שמש הגאולה והוא מקבל בברכה את שמו החדש – ישראל.

במאבק הזה עובר יעקב תהליך המכין אותו לפגישה המחודשת עם אחיו, כשנפשו כבר הוכנה ליעדו כאבי האומה הישראלית. ההקשרים השליליים של השם יעקב מוצאים את תיקונם בהקשרים החיוביים של השם ישראל, שם המכיל יסוד של שם ה', שם המעיד על כח ושררה המושגים ביושר ובגלוי ולא במרמה ועקבה. "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל". המאבק הזה של הלילה הכין את יעקב לפגישה עם אחיו באור היום, כשמהותו הפנימית היא כבר של ישראל ולא של יעקב.

אחרי הפרידה מעשו מתחיל יעקב את דרכו בארץ אבותיו וגם כאן נסגר מעגל.

המעגל שנפתח בפרשת ויצא, בצאת יעקב מן הארץ, כשנגלה אליו ה' בחלום הסולם בבית אל, נסגר בפרשתנו כשה' אומר אל יעקב: "קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך".

יעקב אוסף את כל בני ביתו ומורה להם להסיר את אלוהי הנכר, להיטהר ולהחליף שמלותיהם באמרו להם: "נקומה ומעלה בית אל ואעשה שם מזבח לה". זו הכנה לטקס של קבלת עול מלכות שמים.

אחר בניית המזבח בבית אל נראה ה' אל יעקב בפעם נוספת ואומר לו בשנית את הדברים שנאמרו לו במאבק הלילי: "שמך יעקב לא ייקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. ויקרא שמו שיראל".

ישראל היא המהות החדשה הנעלה של אבי האומה שנגאל מגלות ויוצא אל הגאולה. מאז ועד היום זה שם עמנו ושם ארצנו.